

۲۰۱۷/۰۵/۱۰

قیس کبیر - صالحه و اهب و اصل

گزارش کاری از مراحل مختلف «قاموس کبیر افغانستان»

جان اف کنیدی میگوید: «شما می‌رسید که امریکا برای ما چه کرده، من از شما می‌پرسم که شما به امریکا چه کرده اید؟»

مینی بر همین روحیه تصمیم گرفتیم بر پلانگذاری و ایجاد یک قاموسی که برای ملت افغان اشد ضرورت آن احساس میشود، دست بکار شویم. از جولای 2015 تا حال که تقریباً دوسال میشود، روی این قاموس با یک تیم کاری قوی کار صورت گرفته و هنوز هم جریان دارد. و امروز خوشبختانه در حدی رسیده که بتوانیم همچو یک خبر خوشی را که مراحل مختلف آن تشریح خواهد شد، به اطلاع شما برسانیم. و سیستم کاری، تجربه و احساس خود را با شما هموطنان عزیز در هر گوشه و کنار جهان و افغانستان که بسر می‌برید شریک سازیم.

باید گفت که در نخستین روز های که آغاز به کار پروژه «قاموس کبیر افغانستان» کردیم، با تأسف به دلیل عدم تجربه همه مسائل را ساده، سهل و سطحی فکر می‌کردیم و چنین احساس می‌شد که چند کلمه ای را تنظیم کرده معنی آنرا مینویسیم و لغتنامه آماده استفاده می‌گردد؛ اما؛ متوجه این نکته نشده بودیم که این لغتنامه یک لغتنامه دیجیتالی است که ما در پلان داریم نه یک لغتنامه کتبی که فزیکتی چاپ و نشر میشود و به دسترس عامه قرار می‌گیرد. چرا این موضوع را یادآور شدیم؟

میخواهیم اولتر از همه چند سطری در ارتباط با جنبه های مختلف دیجیتال سازی یک قاموس مدرن، بنویسیم و شما را توسط یک مدل، بدون جزئیات تخنیکی، بیشتر از مشکلات و دشواری های آن آگاه سازیم.

نظر به تجربه کاری و عملی ما ایجاد یک قاموس دیجیتال از دو بخش عمده ترکیب میشود: یکی بخش لغوی، و دیگری بخش تخنیکی.

اگر ما ارتباط این دو بخش را در «قاموس» با ارتباط سرک ها و وسایط نقلیه تشبیه کنیم، گفته می‌توانیم که بخش تخنیکی زیر بنا سرک ها و شاهراه ها و بخش زبانی وسایط نقلیه مثل تیزرفتار، لاری، ترن، طیاره، و کشتی میباشد. یعنی اگر همین سرک های قیر ریزی شده، شاهراه ها، پل و پلچک ها، تونل ها، خطوط ترن یا ریل ها، میدان های هوایی، بنادر کشتی ها با محتویات لازمی آن آماده نباشند، وسایط نقلیه یاد شده نمی‌توانند فعالیت کنند. لهدا به وضاحت مشاهده می‌کنیم که بدون موجودیت زیربنای درست و اساسی وسایط نقلیه قابلیت عبور و مرور و انتقال را نمی‌داشته باشند. این بدین معنی است که لغات هم وقتی زیر بنای تخنیکی درست نداشته باشند، نمی‌توانند به طور دیجیتال مورد استفاده قرار گیرند.

بدون شک بخش دوم را که بخش تخنیکی یک پروژه است در نظر مشاهده کرده نمی‌توانیم، مثلاً: هنگام درست کردن زیر بنا ها کار های مهندسی و تعمیراتی آنرا متوجه نمی‌شویم، زیرا کار و رشته ما نیست و ما درین بخش علم و آگاهی کافی نداریم. در حالیکه این بخش، اساسی ترین بخش کار پروژه میباشد. زیرا تا در ساختن یک جاده

پلان، نقشه، کانسپت، اشخاص کاردان و کار شناس و کارگر، توأم با ماشین آلات، پول و زمین نباشد ما امکانات ساختن یک جاده را نداریم. نخست باید تمام این امکانات آماده گردد و بعد به ساخت و ساز آن توجه گردد تا وسایط نقلیه بتوانند بدون مشکل و پرابلم روی آن عبور و مرور کنند.

حالا اگر بخش تخنیکي قاموس را بخواهيم مورد بررسی قرار دهيم باز هم بر ميخوريم به امکاناتي که باید نخست آماده گردد، مثل: پلان، کانسپت، پول، سرور، وبسایت، نقشه و تقسیم بندی، کارکنان تخنیکي، دیتابیس ها، هیأت تحریر، مهمتمين، جمع آوری لغتنامه ها برای باز نویسی، اشخاص آگاه در عرصه های مختلف علمی و زبانی، هیأت تفتیش برای بازبینی، پشتوانه های قوی مادی و معنوی، کارخانه، وبسایت بیرون داد یا اوت پت و غیره. اگر این امکانات نخست تهیه و آماده نگردد بیرون دادن لغات در قالب یک قاموس دیجیتال ناممکن است.

در مدت کمتر از دو سالی که ما در ایجاد و کار تهیه و آماد شدن این پروژه مصروف هستیم، خوشبختانه روز تاروز به تعداد علاقمندان این قاموس [که آهسته آهسته شکل یک انسکلوپدیا را به خود گرفته] اضافه میشود. ما از همه این بزرگواران که در بخش های مختلف ما را یاری رسانیده اند و هنوز هم می رسانند، سپاس گزاری می کنیم. از گرفتن اسمای دوستان عزیز همکارنسبت طولانی شدن متن درین جا معذرت میخواهیم.

بر می گردیم به اصل موضوع، یعنی معرفی کار های که تا به حال صورت گرفته است.

1 – بخش زبانی که شامل سه لغتنامه است:

- مجمع اللغات
- عبدالله افغانی نویس
- فارسی ایران به دری افغانستان
-

اگرچه در آغاز کار هدف ما صرفاً تنظیم و ترتیب قاموس زبان دری به دری بود، اما در جریان کار و کسب تجربه، لازم دیده شد تا زبان پشتو هم که یکی از زبان های ملی افغانستان است شامل قاموس گردد. بعد ها نظر به سهولتی که در قاموس استاد نسیم نگهت با درج تلفظ کلمات به لاتین برای جوانان ایجاد کرده بودند، تصمیم ما بر این شد تا تلفظات را برای نسل های آینده با حروف لاتین هم درج قاموس بسازیم.

به همین ترتیب روز تا روز از آیدیا ها و نظرات مثبت و سودمند دوستان استفاده برده به نوآوری ها افزودیم و بر این عقیده شدیم که ترجمه انگلیسی کلمات هم کاری بدی نخواهد بود که شامل قاموس گردد. به این کار هم آغاز کردیم که خوشبختانه بر غنای قاموس افزوده شد. محترم عبدالتواب و هاب و محترم عارف گذرگاه کتاب مرحوم " عبدالله افغانی نویس" را اولی در فورم یک کتاب فزیک و دومی در فورم «ورد» در اختیار ما گذاشتند که همه محتوای آن با نهایت امانت داری به کمک دوستان همکار در قاموس در یک دیتابیس جدا گانه جابجا گردید.

همینطور دیتابیس "فارسی ایران به دری افغانستان" را که محترم ولی احمد نوری بالای آن زحمت کشیده بودند، بعد از یک مرور دوباره و اضافات لازم، بطور جداگانه شامل قاموس گردید. فعلاً بخش زبانی قاموس دارای سه لغتنامه که هر کدام دیتابیس مستقل خود را دارا میباشند، به نام های (مجمع اللغات، عبدالله افغانی نویس و اصطلاحات فارسی ایران به دری افغانستان) میباشد که هنگام جست و جو شما میتوانید با نشانی کردن یکی یا دوتا و یا هم هر سه لغتنامه انتخاب تان را مشخص سازید و کلمه مورد نظر تان را جست و جو نمائید.

برای جلوگیری از اغلاط املائی و انشائی، امکانات مختلف از قبیل اتوکامپلت یا (اکمال خودبخودی)، اتو کورکشن (تصحیح خود بخودی) و غیره در پروگرام تنظیم گردیده که در صورت غلط بودن اعراب از قبیل همزه، تنوین، و یا فاصله های اضافی و خانه خالی های تصادفی در شروع، وسط و آخر کلمه مورد نظر را تحت کنترل دارد....

برای لغاتیکه ضرورت به تشریح بیشتر دارند، نظر به مقدار و یا حجم معلومات آن، سه امکان در نظر گرفته شده است. به این معنی که نخست کلمه در ستون معنی از یک کلمه مترادف الی سه سطر ترجمه میگردد. اگر معلومات

بیشتر الی ده سطر ضرورت باشد این معلومات را در ستون شرح جابجا ساخته ایم و اگر باز هم معنی این کلمه جامع تر و گسترده تر باشد، ستون دیگری را تدارک دیده ایم به نام (معلومات بیشتر) که وقتی روی آن کلک شود دریچه ای با معلومات جامعتر باز میگردد. و بالاخره اگر این معلومات به هر کمیت و حجمی که باشد از یک الی ده صفحه و یا بیشتر را در فورم پی دی اف در ستون نهائی زیر نام (معلومات مکملتر) جابجا ساخته ایم که وقتی روی آن کلک گردد پی دی اف باز شده و از معلومات داده شده آن استفاده به عمل می آید.

باز هم بعد از مدتی در جریان کار توجه ما را موضوع مهم دیگری به خود جلب کرد و آن اینکه: وقتی ما میخواهیم یک قاموس افغانی را که مختص به افغانستان و تمام دار و ندار افغانستان باشد، تهیه و به دسترس مردم خود قرار دهیم، تقاضای معلومات بیشتر و اختصاصی تر را میکند که شامل کلتور، فرهنگ، تاریخ، سیاست، حقوق، جغرافیه، زراعت، اماکن تاریخی و جغرافیایی، خوراکه و نوشیدنی، ضرب المثل ها، نام های مروج افغانی و... و... میباشد. اینجا بود که بخش دوم آن که بخش مسلکی از زبان دری به زبان های ملی ما نامیده شده عرض وجود کرد:

دوم- بخش مسلکی از زبان دری به زبان های ملی ما که شامل کتگوری های ذیل است:

● معرفی اصالت افغانستان: که شامل محتویات ذیل میباشد:

- تشکیلات دولتی و علمی
- رجال و شخصیت های تاریخی
- نخبگان، و شخصیت های تأثیر گذار تاریخی
- شعراء، نویسندگان و هنر مندان
- چهره های سیاسی و نظامی
- اماکن تاریخی
- خوراکه و نوشیدنی
- ...

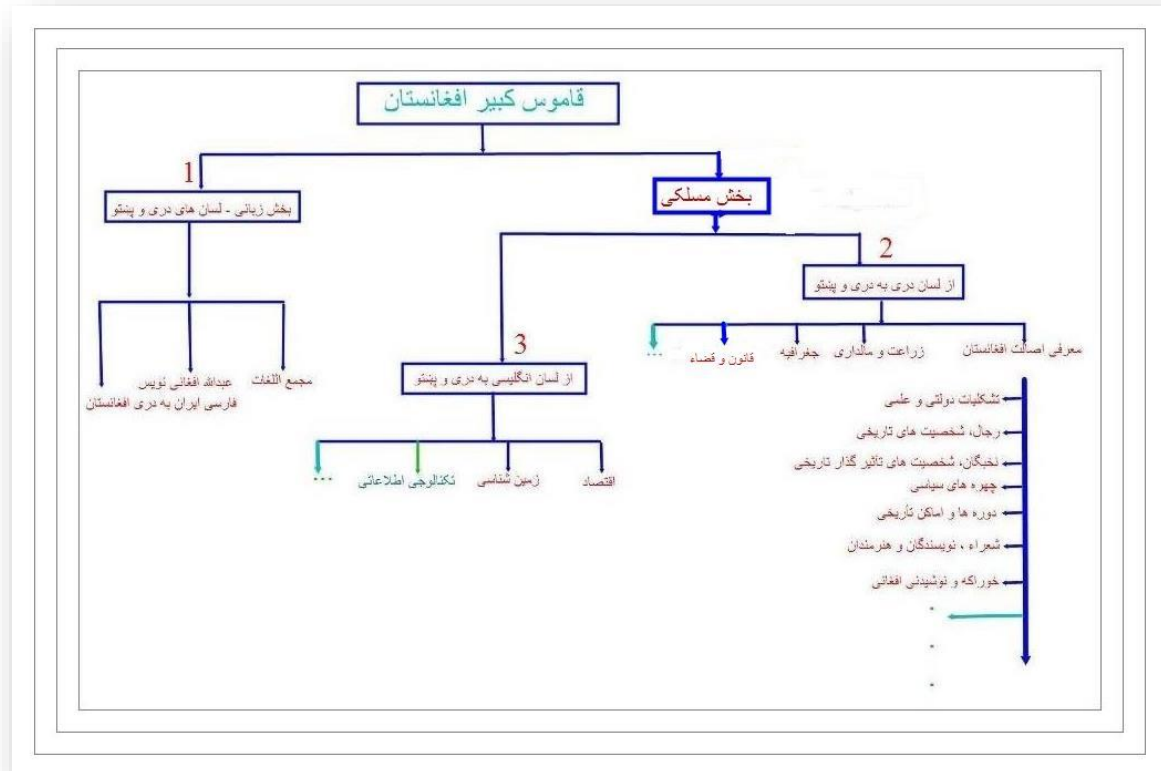
- جغرافیه
- زراعت و مالداري
- قانون و قضاء
-

بعد از شمولیت بخش دوم قاموس در اثر مشوره ها و دید و وادید های دوستان همکار ضرورت معرفی اصطلاحات علمی مروج در عرصه های مختلف تعلیمی و تحصیلی توجه ما را به خود جلب کرد و لازم دیده شد تا یک بخش سوم در قاموس ایجاد گردد که بتواند مأخذی برای این اطلاعات شود. همان بود که بخش سوم به نام "بخش مسلکی" از زبان انگلیسی به زبان های ملی ما ایجاد و شامل قاموس گردد. این دو بخش مسلکی اخیر مختص به این دو سه عنوان نموده، میتواند وسیع تر و گسترده تر باشد. تا فعلاً ما فقط از امکانات دست داشته و اندوخته ها و انرجی کارشناسان مجرب همکار خود، برای غنای این کتگوری ها استفاده نموده ایم. کسانی که بخش های دیگری را بخواهند که شامل قاموس گردد، میتوانند برای ما پیشنهاد نمایند و هم اگر استادان و متخصصین را در همین عرصه میشناسند که حاضر به پیشبرد آن کتگوری باشند به ما معرفی کنند. از همکاری شان خوشنود خواهیم شد.

سوم- بخش مسلکی از زبان انگلیسی به زبان های ملی ما که شامل کتگوری های ذیل میباشد:

- اقتصاد
- زمین شناسی
- تکنالوجی اطلاعاتی

.....
 گرافیک را که در ذیل مشاهده میکنید، سیستم تخنیکي و مهندسي قاموس را در قالب يك سافتوير ديزاين براي شما ارائه مي‌داريم. يعني تقسيمات اين قاموس در سه بخش عمده صورت گرفته است.

هموطنان عزيز !

اين بود گزارش و معلومات مختصري که ما از نتیجه کار پروژه قاموس درين مدت دوسال براي شما تهيه ديده بوديم. ناگفته نبايد گذاشت که ما تا حد ممکن سعی نموده ايم گفتار خويش را مختصر ارائه کنيم که سبب درد سر و ضياع وقت شما نگردد. و اکنون از همه شما عزيزان خواهشمنديم که اين گزارش را با دقت مطالعه نموده، نظرات نيك و پيشنهادات آباد کننده تان را از طريق دريچه نظر سنجي که ما اين گزارش را آنجا ميگذاريم، بنويسيد و ما را از اندوخته ها و تجارب مفيد تان بهره مند سازيد تا در مدت چند ماه ديگري که به بيرون داد اين قاموس مانده تا حد امکانات دست داشته خود بهتري ها و بهبود لازمي را از نظر شما در قاموس خود تان شامل ساخته استفاده اي آنرا براي علاقمندان آن سهل تر سازيم.

عکس ذيل را به طور سپاس گزاري از همه عزيزاني که تا حال از قاموس خود شان چه از نظر مالي و چه از نظر معنوي حمايت و پشتيباني نموده اند درج اين صفحه مي کنيم و آرزو منديم تا سال آينده تعداد درج شده در اين لست بخير بيشتري و دو سه چند باشد.

جمعی «فاموس کبیر افغانستان» دینی اندوخته در برصمه هدی مختلف بین پرورد، چه بر نمر مدی و چه بر نمر معدوی از بین «ندوخته علمی» دینی و فرهنگی حمیت نموده و با بنیادینی صمیمانه و کمک های بی شائبه شان سبب انگشافت، توسعه و گسترش محتوا و فضای آن گردیده اند. تیم کاری «فاموس کبیر افغانستان» خدمات مستقیم و غیر مستقیم این بزرگواران را ارج گذاشته از هر یک شان اظهار سپاس و امتنان می نماید.

مراجع علمی و خیریه که تا به حال اعلام پشتیبانی را نموده اند:

به عیند گرفتن قیمت سالانه سرور با ترویج فاموس در پوهنتون های افغانستان	Deutsch- Afghanische Universitäten Gesellschaft Ev. جمعیت پوهنتون های آلمانی و افغانی
پشتیبانی فاموس و ترویج رایگان آن از طریق این سازمان خیریه	Platform for Social Entrepreneurs & Change Makers
همکاری در بعض حقوق و قضاء	Max Planck Foundation for International Peace and the Rule of Law

حامیان «فاموس کبیر افغانستان»:

مؤگو	محترم عبدالقواب و هاب	باز رسانه فاموس نسیم دنگهت	محترمه امیلا اشرف زاده	تعمیل مالی	محترم سید رحمن خوریندی
عبدالله افغانی نویس	محترم عرفان رهگلر	تعمیل مالی	محترمه صالحه یوسفی	تعمیل مالی	محترم داکتر کریم خروال
اصطلاحات سیمغانی	محترم زلمی زلمی	اصطلاحات حیاطی	محترمه مرضیه طاهری	تعمیل مالی	محترم نوگس دلسوری
تعمیل مالی	محترمه دایه قلع	تعمیل مالی	محترم حفیظ الله خالد	تعمیل مالی	محترم فضل احمد افغان
اصطلاحات نظامی	محترم نیل عزیز	تعمیل مالی	محترمه یازدا مهر	تعمیل مالی	محترم ویس کبیر
ارسال 1000 کلمه	محترمه سایه اصیل	تعمیل مالی	محترم علام حضرت	تعمیل مالی	محترمه ماری دوست
ارسال 1000 کلمه	محترم سیدال هومان	تعمیل مالی	محترم داکتر رحمان رمانی	تعمیل مالی	محترم نور آغا توحی
اصطلاحات علمی و دولتی	محترم نور محمد طوری	تعمیل مالی	محترم داؤد هومند	تعمیل مالی	محترم زهری کاسی
ارسال کلمات از زبان ترکی	محترم بیگ مراد	تعمیل مالی	محترم قاسم یاز منگل	تعمیل مالی	محترم احسان مایلر
نوشتن تلفظ بیشتر از 7000 کلمه	محترمه فهیمه کهنسوار	تعمیل مالی	محترمه زرغونه تریکن	تعمیل مالی	محترم داکتر انصاری
تصنیک	Sharan Negulathes	تعمیل مالی	پوهنتوی استاد خیما خوری	تصنیک	Thivigan Thurai
تعمیل مالی	داکتر سید حفیظ الله هاشمیان	تعمیل مالی	داکتر سید عبدالله کاکم	تعمیل مالی	نصیبه انور حیدری
تعمیل مالی	استاد سمود قرانی	تعمیل مالی	داکتر عبدالکریم وزیری	تعمیل مالی	محترم احسان نمر
تعمیل مالی	داکتر عبدالرحمن روستالی	تعمیل مالی	احسان رب قبری	تعمیل مالی	کلید اکادمیین اعظم سیمغانی
تعمیل مالی	داکتر محمد نسیم اند	تعمیل مالی	داکتر محمد آجان مرزی	تعمیل مالی	محترم داکتر واحد حیدری

با حرمت